

Den 20. november 2015

Kommissorium for forskeres udredning om grødeskæring

Formål og baggrund

I Danmark er der ca. 75.000 km vandløb. En stor del af vandløbene er reguleret og tilpasset af landbruget. Alt sammen for at sikre afvandingen.

Vandløbene er opdelt i private og offentlige vandløb, hvoraf de offentlige skønsmæssigt udgør ca. 25-30 %. Efter vandløbsloven skal der for offentlige vandløb udarbejdes regulativer, hvori der skal fastsættes bestemmelser om vedligeholdelsen af vandløb, herunder grødeskæring. Det er kommunerne, der har ansvaret for at udarbejde regulativer og for at vedligeholde de offentlige vandløb i overensstemmelse med regulativerne. Det er vigtigt, at vedligeholdelsen af vandløb sker i overensstemmelse med regulativet, så det i videst muligt omfang forebygges, at der sker oversvømmelse og ”forsumpning” af de vandløbsnære landbrugsarealer med risiko for afgrødetab.

Det er Naturstyrelsens opfattelse, at mange kommuner netop nu står over for at skulle revidere deres vandløbsregulativer.

I juni 2007 udarbejdede Skov- og Naturstyrelsen notatet ”Udarbejdelse af vandløbsregulativer – erfaringsopsamling og ny viden”. Efterfølgende udarbejdede Orbicon for Skov- og Naturstyrelsen i november 2007 rapporten ”Grødeskæring i vandløb – erfaringsopsamling af metoder, praksis og effekter”. På baggrund af notat og rapport udarbejdede By- og Landskabsstyrelsen herefter i juli 2008 ”Vejledning om grødeskæring i vandløb”. Rapporten udarbejdet af Orbicon har været udsat for kritik fra erhvervet, der finder at den konkrete anvendelse har ført til, at afvandingen af frugtbar landbrugsjord er blevet forringet med betydelige tab for landbrugerne til følge.

Effektiv og velfungerende afvanding med sikring af vandspejlsforhold under drænniveau er helt essentiel for plantedyrkning og dermed for landbrugets konkurrenceevne. Erhvervet har generelt fremført, at der ved vedligeholdelse af vandløb ikke tages nok hensyn til at sikre en tilstrækkelig afvanding af markerne. Regeringen lægger vægt på at sikre en dansk fødevarer- og landbrugssektor i vækst i balance med naturen.

Klimaforandringer medfører desuden øgede nedbørsmængder og mere intense nedbørshændelser, som medfører øgede afstrømningsmængder og maksimumsafstrømninger. Urbanisering medfører ligeledes større afstrømningsmængder og maksimumsafstrømninger.

Miljø- og Fødevarerministeriet har på den baggrund besluttet, at der på baggrund af gældende lovgivning udarbejdes en vejledning om grødeskæring, hvor formålet er at sikre en effektiv og velfungerende afvanding – dog under hensyntagen til vandløbenes miljøtilstand. Det er væsentligt, at for de vandløb, hvor der ikke kun er afvandingsinteresser tilknyttet, skal hensyn til miljø så vidt muligt gå hånd i hånd med hensynet til fastholdelsen af frugtbar landbrugsjord.

Vejledningen skal bygge på en fagligt funderet udredning. Det er derfor samtidig besluttet at nedsætte en forskergruppe med en bred faglig viden om afvandingsforhold, hydrologi og miljøtilstand, som skal skabe dette faglige fundament.

Opgaven

Der skal udarbejdes en vejledning om grødeskæring. Vejledningen skal udarbejdes på baggrund af en faglig udredning fra relevante forskere.

Miljø- og Fødevarerministeriet indgår kontrakt med en samlet forskergruppe, bestående af forskere fra Københavns Universitet, Ålborg Universitet og Aarhus Universitet, der har viden om afvandingsforhold, hydrologi, vandløbsvedligeholdelse og miljøtilstand. Forskergruppen udarbejder i samarbejde en udredning om grødeskæring. En repræsentant fra et af universiteterne skal lede arbejdet i forskergruppen.

Forskergruppens opgave bliver at udarbejde en faglig rapport om grødeskæring med anbefalinger til, hvordan vandløb inden for gældende lovgivning kan vedligeholdes på en måde, så effektiv og velfungerende afvanding så vidt muligt sikres, dog under hensyntagen til de miljømæssige krav til vandløbskvaliteten, som fastsættes i henhold til anden lovgivning, jf. vandløbslovens formålsbestemmelse. Det kan fx være miljømål i henhold til vandrammedirektivet, naturbeskyttelseslovens § 3 m.v.

Forskergruppen skal blandt andet forholde sig til forskellige eksempler på grødeskæring og for hvert eksempel foretage en vurdering af, i hvor høj grad eksemplet kan varetage henholdsvis afvandingshensyn og miljøhensyn eller begge dele, herunder om der er eksempler som kun er egnede i bestemte typer af vandløb, eller som slet ikke er egnede i vandløb, hvor det alene er afvandingshensyn der skal sikres, fordi metoden forventes at ville forringe afvandingen i væsentlig grad. Der skal på den baggrund udarbejdes anbefalinger til, hvordan grødeskæring bør udføres.

Udredningen sendes til Naturstyrelsen, som sender den i høring hos relevante interessenter (fx Bæredygtigt Landbrug, Landbrug & Fødevarer, Danske Vandløb, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, KL og KTC).

Naturstyrelsen udarbejder på den baggrund udkast til vejledning. Udkast til vejledning sendes i høring hos relevante interessenter, hvorefter Naturstyrelsen evt. tilpasser vejledningen og udgiver den.

Leverancen

Leverancen består af en udredning med en gennemgang af grødeskæringseksempler, herunder ny viden, og konkrete anbefalinger til, hvordan vandløb, der alene har afvandingsinteresse, skal vedligeholdes, så effektiv og velfungerende afvanding med passende lave vandspejlsforhold sikres under fremtidens afstrømningsforhold. Samt anbefalinger til, hvordan grødeskæring bør udføres i de vandløb, hvor der er flere hensyn, der skal varetages, så der i størst muligt omfang både tages hensyn til afvanding og miljømæssige krav til vandløbskvaliteten fastsat i anden lovgivning.

Projektdeltagere

Forskergruppen består af forskere fra KU, AU og AUC med konkret viden om vandløbsforhold, herunder afvandingsforhold, grødeskæring og anden vandløbsvedligeholdelse, hydrologi og vandløbsmiljø.

Tidsplan

Udredningsprojektet skal gennemføres i perioden ultimo december 2015 – marts 2016.

